

DE LA POLITICI CULTURALE LA IMPACT COMUNITAR: ROLUL BIBLIOTECII NAȚIONALE A REPUBLICII MOLDOVA ÎN PROGRAMUL NAȚIONAL „ACCES LA CULTURĂ”

Victoria VASILICA,
ORDID 0000-0001-7366-9512
Daniela GALAI-COADĂ,
Biblioteca Națională
a Republicii Moldova

Rezumat: Articolul examinează rolul strategic al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova în implementarea Programului Național „Acces la Cultură”, evidențiind funcțiile de coordonare, de administrare și monitorizare a proiectelor culturale la nivel național. Analiza vizează modul în care bibliotecile publice, muzeele și organizațiile societății civile au fost mobilizate ca actori comunitari activi pentru reducerea inegalităților de acces la cultură dintre mediul urban și rural. Sunt reliefate ariile tematice abordate – istorie locală, artă și educație estetică, promovarea lecturii, cultura memoriei – precum și rezultatele cantitative și calitative obținute. Articolul subliniază impactul programului asupra consolidării identității culturale, a coeziunii sociale, a educației memoriei și dezvoltării durabile locale, confirmând rolul bibliotecilor ca infrastructuri culturale esențiale ale comunităților.

Cuvinte-cheie: politici culturale, Programul Național „Acces la cultură”, biblioteci publice, dezvoltare comunitară, patrimoniu cultural, educația memoriei, coeziune socială

Abstract: This article explores the strategic role of the National Library of the Republic of Moldova in implementing the National Program 'Access to Culture', focusing on the library's key functions in coordinating, managing, and overseeing cultural projects at the national level. The study explores how public libraries, museums, and civil society organizations worked together as active community partners to help reduce cultural access inequalities between urban and rural areas. The thematic areas are highlighted as follows: local history, art and aesthetic education, promotion of reading, and culture of memory. The study presents both quantitative and qualitative results, highlighting the program's impact on strengthening cultural identity, fostering social unity, nurturing collective memory and supporting local sustainable development. It affirms the role of libraries as vital cultural pillars within communities.

Keywords: cultural policies, Access to Culture National Program, public libraries, community development, cultural heritage, education of memory, social harmony

1. Context general

În luna iunie a anului curent, Ministerul Culturii al Republicii Moldova a inițiat Programul Național „Acces la cultură”, inițiativă orientată, în general, spre reducerea inegalităților culturale dintre mediul urban și rural, oferind acces la evenimente culturale locuitorilor din sate sau din regiuni mai izolate. Distinctiv, programul și-a propus de a încuraja implicarea comunităților locale: meșteșugari,

artiști, voluntari, grupuri - pentru a valorifica patrimoniul local, tradițiile, memoria comunității și a contribui la diversitatea culturală și la menținerea identității naționale, dar și la integrarea valorilor europene în contextul cultural regional. La fel, se creează și oportunități de participare activă la viața culturală, inclusiv pentru grupuri sociale care, în alt context, ar avea acces limitat la artă, muzică, teatru și la alte evenimente culturale.

Astfel, IP Biblioteca Națională a Republicii Moldova devine instituție implementatoare spre care sunt orientate, inițial, 25 de proiecte, ulterior, alte 3. Proiectele sunt conceptualizate ca idei de evenimente culturale, fără linii bugetare distincte, fără obiective clare și rezultate valide, ceea ce a fost o adevărată provocare la început. Echipa secției Managementul proiectelor și-a centrat inițial activitatea spre analiza Hotărârii nr. 212 din 16 aprilie 2025 cu privire la aprobarea Programului Național „Acces la cultură” [3]. Documentul prevede definierea rolului și a obiectivelor programului în general, cheltuielile eligibile, cât și modul de finanțare a acestor proiecte de instituția implementatoare. În următoarea perioadă s-a apus accentul pe organizarea sesiunilor de consultanță cu fiecare dintre coordonatorii de proiecte locale și echipa secției, pe ajustarea ideilor de proiect și pe bugetarea evenimentelor în funcție de codurile eco disponibile unei instituții ca BNRM. A fost elaborat calendarul activităților la 18 proiecte, deoarece coordonatorii altor 7 proiecte și-au exprimat necesitatea achizițiilor de carte

prin intermediul proiectelor înaintate, fapt neeligibil conform documentului legislativ menționat mai sus. Bugetarea a fost realizată în conformitate cu codurile eco disponibile, iar sumele au fost dezagregate direct pe liniile de buget prestabilite. Acest moment a contribuit la demararea în termen a proceselor de achiziție necesare pentru buna implementare a activităților din proiecte.

Ulterior, activitățile a 18 proiecte au fost finanțate prin intermediul Ordinului nr. 266 din 09.07.2026 cu privire la aprobarea Calendarului activităților culturale ale Programului Național „Acces la cultură”, apelul I, sesiunea 2025, iar alte 2 proiecte prin Ordinul nr. 340 din 12.09.2025 cu privire la aprobarea Calendarului activităților în apelul I (partea IV) și apelul II (partea I) la fel sesiunea 2025.

În intervalul de implementare, proiectele au fost structurate pe arii tematice, pentru a delimita ușor indicatorii și rezultatele activităților.

ARII TEMATICE

1. Studiarea, valorificarea și promovarea istoriei locale:

Nr. de ord.	Denumire proiect	Coordonator local
1	„Din sat spre Europa: povești, tradiții și identitate culturală”	Biblioteca Publică Varnița, Anenii Noi
2	„Mărturii din trecut, lecții pentru viitor”	Biblioteca Publică Drujba, Ungheni
3	Buneii – florile copilăriei mele: proiect intergenerațional	Biblioteca Publică Horodiște, Râșcani
4	Trecutul povestit generațiilor – Scoreni, satul care își amintește	Biblioteca Publică Scoreni, Strășeni
5	„Fir cu fir, tezaur viu: păstrarea și promovarea artei iei tradiționale”	Biblioteca Publică „Vasile Coroban”, Glodeni
6	„Ecourile raionului nostru”: program intergenerațional	Biblioteca Publică Raională Nisporeni
7	„Pășind în viitor prin amintirile trecutului”	Biblioteca Publică Pohrebni, Orhei

2. Artă și educație estetică:

Nr. de ord.	Denumirea proiectului	Coordonator local
1	TALENTE REÎNTOARSE LA BAȘTINĂ. Ateliere de vacanță la bibliotecă	Biblioteca Publică Zagarancea
2	Proiectul pentru familii multiculturale „Suntem Moldova”	Strășeni/Mihailiuc Cătălina

3	Conector: vers în acțiune	Biblioteca Publică Raională „M. Sadoveanu”, Strășeni
4	Europovestea: club de carte pentru copii	Biblioteca Publică Molovata, Dubăsari
5	Dezvoltarea unei biblioteci dinamice și deschise	Biblioteca Publică Tuzara, Călărași
6	„Fir cu fir, tezaur viu: păstrarea și promovarea artei tradiționale”	Biblioteca Publică Cuhnești, Glodeni

3. Valorificarea autorilor și promovarea lecturii:

Nr. de ord.	Denumirea proiectului	Coordonator local
1.	Clubul „Book-uria lecturii”: Eminescu – armonii culturale	Biblioteca Publică Raională „Iulian Filip”, Drochia
2.	Clubul „Cartea care unește – punți culturale spre valorile europene”	Biblioteca Municipală din Soroca

4. Cultura memoriei, istorie și patrimoniu:

Nr. de ord.	Denumirea proiectului	Coordonator local
1	Personalități și evenimente marcante din raionul Călărași – cercetare și promovare prin educație	Muzeul de Istorie și Etnografie, or. Călărași
2	Diseminarea volumului „Calendarul comemorativ: ghid pentru memoria victimelor regimurilor totalitare”	A.O PROMEMORIA
3.	Curs de instruire privind represiunile politice și memoria victimelor regimului totalitar	Asociația Foștilor Deportați și Deținuți Politici din Republica Moldova

În ansamblu, proiectele desfășurate evidențiază o **abordare strategică și complementară a culturii, educației și memoriei**, în care bibliotecile, asociațiile obștești și chiar persoanele fizice, lideri locali devin actori activi de dezvoltare comunitară. Evenimentele desfășurate au contribuit la valorificarea patrimoniului local și național, la stimularea creativității și lecturii, precum și la formarea unei culturi a memoriei și a dialogului intergenerațional, în deplină concordanță cu obiectivele setate de program.

Proiectele din **aria tematică „Studierea, valorificarea și promovarea istoriei locale”** s-au orientat spre **recuperarea memoriei locale, spre consolidarea identității comunitare și transmiterea patrimoniului imaterial între generații**. Activitățile realizate au valorificat metode participative – colectarea de mărturii orale, ateliere intergeneraționale, expoziții tematice, șezători culturale și evenimente comuni-

tare – care au implicat activ copii, tineri, seniori și păstrători ai tradițiilor.

Bibliotecile publice au acționat ca **centre de documentare și animare culturală**, facilitând dialogul între trecut și prezent. Proiecte precum „Din sat spre Europa”, implementat de Biblioteca Publică Varnița, Anenii Noi sau „Trecutul povestit generațiilor – Scoreni, satul care își amintește” au reușit să conecteze identitatea locală cu valorile europene, în timp ce inițiativele dedicate conservării tradițiilor (arta ie, istoria satului, viața comunității rurale) au contribuit la **conservarea și revalorizarea patrimoniului cultural local**. Impactul este vizibil atât la nivel educațional, cât și pe segmentul consolidării coeziunii sociale. În contextul implementării acestora au fost realizate și tipărite mai multe broșuri de istorie a satelor care evidențiază componenta de cercetare și valorificare a patrimoniului local:

- Satul SCORENI. File de istorie și tradiție: broșură informativă;
- Mărturii din trecut, lecții pentru viitor: relatări ale locuitorilor din satele Drujba, Hârcești, Mânzătești;
- Personalități marcante din raionul Călărași;
- Scoreni: file din trecut.

Categoria „Artă și educație estetică” se remarcă printr-o abordare **creativă și incluzivă a educației culturale**, promovând exprimarea artistică, diversitatea culturală și implicarea comunității. Activitățile desfășurate – ateliere artistice, cluburi de lectură, poezie performativă, inițiative pentru familii multiculturale – au stimulat creativitatea și au oferit spații alternative de învățare nonformală.

La Strășeni, în cadrul proiectului „Suntem Moldova”, s-au desfășurat activități culturale și educaționale menite să promoveze patrimoniul cultural național și să consolideze dialogul intercultural la nivel comunitar. Activitățile au avut loc în localitățile **Strășeni, Călărași, Ungheni**, implicând copiii, adulții, familii multiculturale și membri ai comunităților locale. Proiectul a avut un caracter participativ și incluziv, fiind orientat spre învățarea prin experiență și spre implicarea directă a beneficiarilor.

În acest context, a fost organizată o lecție comunitară de coacere a pâinii ritualice, un atelier de modelare a lutului, un atelier de țesut covoare decorative precum și un atelier de caligrafie, care a combinat tehnici tradiționale și moderne de scriere artistică. Aceste activități au contribuit la diversificarea ofertei culturale locale și la stimularea creativității.

O componentă distinctă a proiectului a fost organizarea vizitelor ghidate la muzee și galerii de artă din Călărași, Ungheni și Strășeni, care au inclus prezentări tematice ale patrimoniului local, activități interactive pentru copii și adulți și discuții despre istoria și identitatea comunităților vizitate. În vederea promovării dialogului intercultural și a incluziunii sociale, a fost organizat evenimentul „**Biblioteca Vie**”, în cadrul căruia persoane din Canada, India, Japonia și Egipt, stabilite în Republica Moldova, au împărtășit experiențele lor de viață și de integrare culturală [5].

Proiectul „**Suntem Moldova**” a contribuit în mod semnificativ la realizarea obiectivelor Programului Național „Acces la Cultură 2025” prin stimularea participării comunitare.

Bibliotecile au fost poziționate ca **spații dinamice, deschise și prietenoase**, capabile să răspundă nevoilor educaționale și culturale ale diferitelor grupuri de vârstă. Unul dintre proiectele care a contribuit la apropierea copiilor de lectură prin metode ludice a fost „Europovestea: club de carte pentru copii”, implementat pe malul Nistrului, în zona de securitate, de Biblioteca Publică Molovata. Revenirea simbolică a talentelor la comunitatea de origine a reușit la Zagaranca în cadrul proiectului „**TALENTE REÎNTOARSE LA BAȘTINĂ**”. Ateliere de vacanță la bibliotecă”, în care 368 de copii au beneficiat de ateliere de pictură, grafică, sculptură, fotografie etc. în scopul educației estetice și consolidarea identității culturale naționale.

Componenta estetică este completată și de prerogativele proiectului „Fir cu fir, tezaur viu: păstrarea și promovarea artei iei tradiționale” implementat de Biblioteca Publică de la Cuhnești, constând în **salvgardarea și transmiterea meșteșugului confecționării iei tradiționale**, prin documentarea și promovarea tehnicilor autentice de cusut, a motivelor ornamentale și a semnificațiilor culturale asociate acestora [2].

În general, inițiativele realizate în cadrul categoriei „Artă și educație estetică” demonstrează impactul substanțial al proiectelor culturale asupra dezvoltării creativității, asupra consolidării identității culturale și stimulării coeziunii sociale la nivel comunitar. Prin diversitatea formelor de expresie artistică, caracterul participativ al activităților și deschiderea către dialog intercultural, bibliotecile s-au afirmat ca veritabile centre de educație nonformală și incluziune culturală. Proiectele implementate au contribuit nu doar la îmbogățirea ofertei culturale locale, ci și la transmiterea patrimoniului material și imaterial către noile generații, sprijinind în mod coerent obiectivele Programului Național „Acces la Cultură 2025” și afirmând rolul bibliotecilor în viața culturală a comunităților.

Proiectele din aria tematică „Valorificarea autorilor și promovarea lecturii” au avut ca obiectiv principal stimularea interesului pentru lectură și aprofundarea cunoștințelor beneficiarilor despre biografia marelui Mihai Eminescu. Proiectul „Eminescu – armonii culturale”, inițiat de Biblioteca Publică Raională „Iulian Filip” din Drochia, a urmărit revitalizarea interesului pentru lectură de calitate, prezentând opera poetului într-o formă atractivă și modernă prin: concursuri, vizionări de filme, dezbateri literare și un tur cultural la Ipotești și Botoșani.

Proiectul a răspuns priorităților culturale naționale „Anul 2025 – Anul Eminescu” și se aliază misiunii bibliotecii de a contribui la formarea unei comunități educate, informate și cultural active.

La Soroca, Biblioteca Municipală „Mihail Sadoveanu” a realizat proiectul „Cartea care unește – punți culturale spre valorile europene” care a consolidat comunitatea de cititori prin accesul la un spectru larg de activități culturale. Proiectul a avut 350 de participanți direcți, a promovat cel puțin 20 de titluri europene în rândul publicului, creând un cadru de reflecție asupra valorilor europene și a conexiunii cu patrimoniul local.

Cele trei proiecte încadrate în aria tematică „Cultura memoriei, istorie și patrimoniu” au avut ca obiectiv principal consolidarea educației memoriei, promovarea adevărului istoric și susținerea valorilor de-

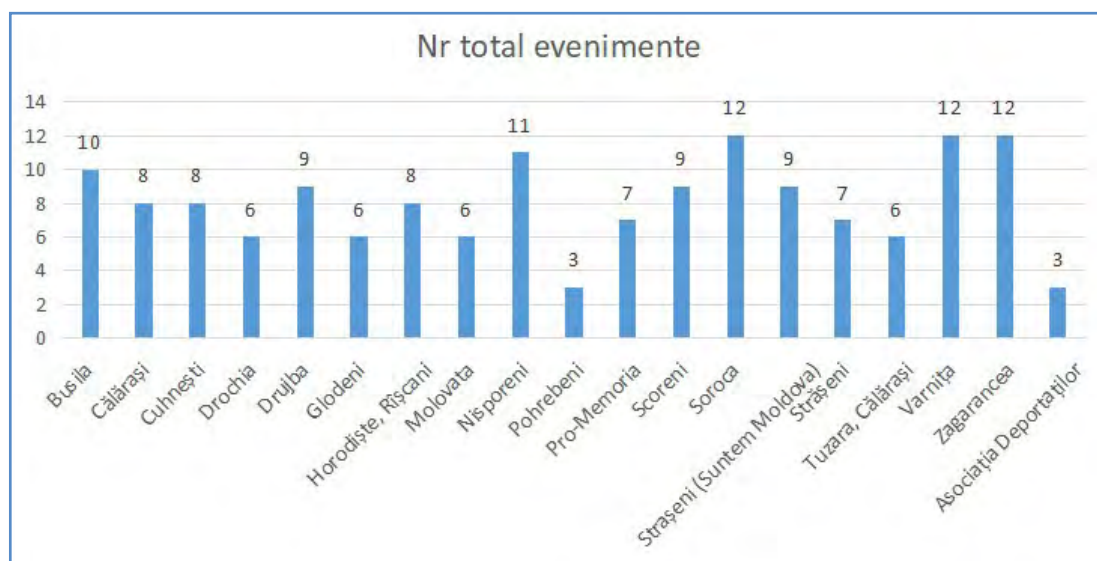
mocratice. În cadrul implementării acestora au fost desfășurate activități de cercetare, de instruire și diseminare, axate pe abordarea unor teme sensibile privind represiunile politice și victimele regimurilor totalitare, contribuind astfel la creșterea nivelului de conștientizare a trecutului recent.

Implicarea muzeelor și a organizațiilor societății civile a asigurat un cadru interdisciplinar și metodologic riguros pentru realizarea activităților planificate. Produsele obținute – ghiduri și materiale educaționale – prezintă un potențial de valorificare și de utilizare pe termen lung. Un exemplu în acest sens servește „Ghidul explicativ al datelor comemorative referitoare la politicile și practicile memoriale post-totalitare”, realizat în cadrul proiectului *Diseminarea volumului „Calendarul comemorativ: ghid pentru memoria victimelor regimurilor totalitare”*, de o echipă de cercetători [1].

În ansamblu, proiectele au contribuit la consolidarea rolului instituțiilor culturale în promovarea educației civice și a memoriei colective, precum și la afirmarea respectului pentru drepturile omului și patrimoniul istoric.

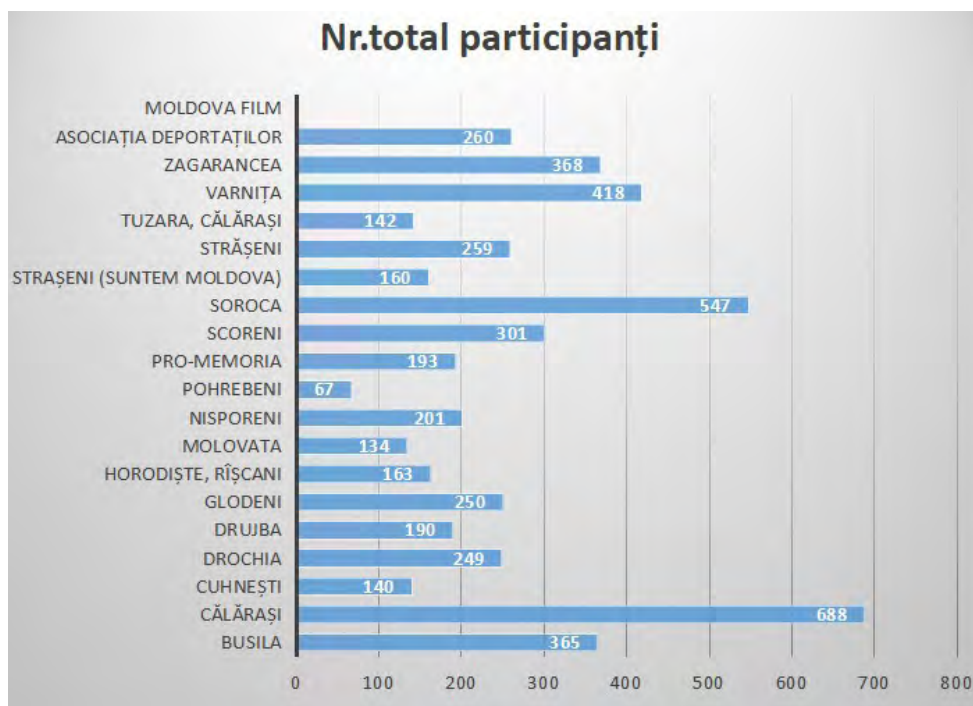
2. Rezultate și indicatori de participare

Pe parcursul celor 6 luni de proiect, cele 20 de instituții au organizat 153 de activități, în circa 23 de localități din republică, având drept beneficiari direcți peste 5088 de persoane de toate vârstele.

Cele mai multe activități au fost organizate de bibliotecile publice din următoarele localități: Bușila (10), Nisporeni (11), Soroca, Varnița și Zagarancea (câte 12 activități fiecare), acoperind arii tematice diferite și adunând un public divers: de la copii, elevi (Bușila, Zagarancea) la tineri, adulți și vârstnici (Varnița, Soroca, Nisporeni).

Cei mai mulți participanți au fost raportați de Muzeul de Istorie și Etnografie din Călărași (688), urmat de Soroca (547) și Varnița (418), iar cei mai puțini au fost înregistrați la Pohrebeni (67). Biblioteca Publică Pohrebeni a organizat și cele mai puține activități (3), având și un buget mai redus față de ceilalți beneficiari.

Statistica înregistrată pe arii tematice:

1. Studiarea, valorificarea și promovarea istoriei locale;
2. Artă și educație estetică;
3. Valorificarea autorilor și promovarea lecturii;
4. Cultura memoriei, istorie și patrimoniu.

Cele mai multe activități au fost organizate de către instituțiile ce au avut drept obiectiv **studiarea, valorificarea și promovarea istoriei locale** – 59, urmate de dome-

niul **artă și educație estetică** – 51, fiecare arie tematică având în componența sa un număr egal de instituții beneficiare (câte 7 în fiecare).

La polul opus, cu cel mai mic număr de instituții beneficiare (3) și cel mai mic număr de activități (18), s-a poziționat compartimentul **Cultura memoriei, istorie și patrimoniu**, care însă a depășit numeric participanții de la compartimentul **Valorificarea autorilor și promovarea lecturii**.

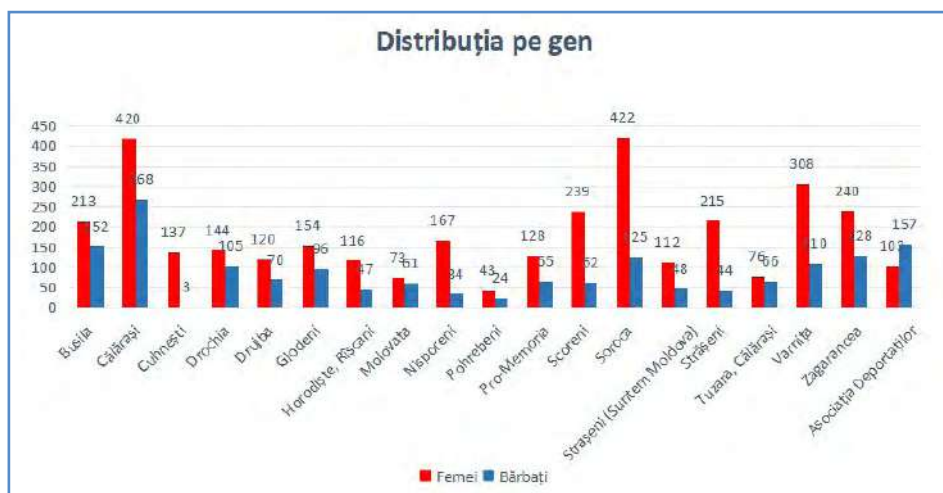
Tematică	Nr. total de evenimente	Nr. total de participanți
Studiarea, valorificarea și promovarea istoriei locale	59	1586
Artă și educație estetică	51	1306
Valorificarea autorilor și promovarea lecturii.	25	1055
Cultura memoriei, istorie și patrimoniu	18	1141
TOTAL	153	5088

Astfel, din totalul evenimentelor, aproximativ 70 la sută le-a revenit primelor 2 arii tematice, celelalte 30% fiind împărțite între ultimele 2 arii tematice.

Analiza componentei de gen

Pentru a asigura o abordare echitabilă și pentru a monitoriza progresul în reducerea

inegalităților de gen, dimensiunea de gen a fost integrată în listele de prezență la evenimentele culturale. Această măsură a permis colectarea de date specifice despre participarea femeilor și bărbaților, oferind o perspectivă clară asupra reprezentării fiecărui gen în cadrul acestor activități.

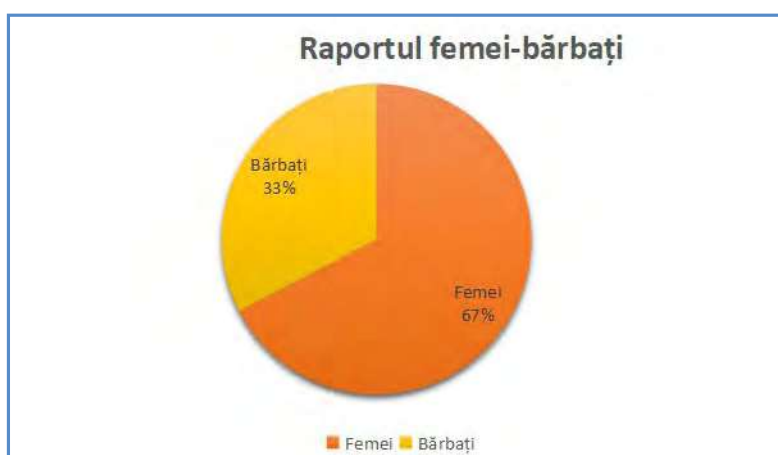

În urma evaluării datelor colectate, s-a constatat că numărul femeilor prezente la activități a depășit de două ori numărul bărbaților, situație justificată prin faptul că domeniile și tipurile de activitate sunt atractive în special pentru femei, acestea din urmă demonstrând anumite preferințe pentru tematicile abordate sau modalitățile de promovare specifice. Totodată, nu pot fi negate influențele sociale sau culturale.

Având în vedere că activitățile au fost

organizate, în mare parte, în cadrul bibliotecilor, fiind coordonate, în principal, de către bibliotecare, participarea mai numeroasă a femeilor poate fi explicată prin:

- rolul tradițional al bibliotecarilor și percepția asupra bibliotecilor;
- promovarea activităților de către femei;
- accesibilitatea și disponibilitatea femeilor;
- cultura participării și normele sociale în comunitate;
- lipsa de promovare a implicării bărbaților.

Toate aceste momente explică motivul diferenței în acest raport de participativitate. Înțelegerea acestor factori este esențială pentru dezvoltarea unor strategii eficiente

de promovare a egalității de gen și de implicare echitabilă a ambelor genuri în activități din domeniul cultural.

3. Vizibilitate și comunicare

Componenta de vizibilitate și comunicare a reprezentat un element transversal esențial în implementarea proiectelor coordonate de IP Biblioteca Națională a Republicii Moldova în cadrul Programului Național „Acces la Cultură”. Strategia de comunicare a avut drept obiectiv principal asigurarea transparenței procesului de implementare, informarea publicului larg despre activitățile desfășurate și promovarea rolului bibliotecilor și al partenerilor locali ca actori activi ai vieții culturale comunitare.

Un instrument-cheie de promovare l-au constituit paginile de facebook ale bibliotecilor publice implicate, ale instituțiilor partenere și ale coordonatorilor de proiecte. Pe parcursul perioadei de implementare au fost realizate constant postări, înainte, în timpul și după desfășurarea activităților, care au inclus anunțuri despre evenimente, invitații adresate comunității, reportaje foto, materiale video scurte (reels), precum și mesaje de mulțumire adresate participanților și partenerilor. Conținutul a fost adaptat specificului fiecărui proiect și public-țintă, punând accent pe caracterul participativ al activităților, pe diversitatea beneficiarilor și relevanța tematicilor abordate. Aceste postări au generat un nivel sporit de interacțiune online (aprecieri, distribuiri, comentarii), contribuind la extinderea audienței și la consolidarea imaginii programului la nivel local și regional.

Pentru asigurarea unei identități vizuale și a unei comunicări coerente, toate materialele de promovare publicate în mediul online au inclus un **disclaimer unic**, agreat la nivel instituțional, care a indicat explicit cadrul de finanțare și instituțiile implicate în implementarea proiectelor. Totodată, a fost elaborată și utilizată o **copertă grafică standardizată pentru postările pe rețelele de socializare**, adaptată vizual Programului Național „Acces la Cultură”, contribuind la recunoașterea imediată a proiectelor, la consolidarea imaginii programului și la creșterea vizibilității acestuia în spațiul public digital.

Atelier de țesut la Strășeni [6]

Acasă la Scoreni: tradiții și ospitalitate [4]

În completarea comunicării digitale, o

parte dintre proiecte au beneficiat de reflecție în presa locală și regională, prin articole publicate în ziare locale. Aceste materiale jurnalistice au evidențiat impactul activităților asupra comunității, au promovat bunele practici și au contribuit la recunoașterea publică a eforturilor bibliotecilor, muzeelor și organizațiilor societății civile implicate. (Vara talentelor reîntoarse acasă: o poveste despre creativitate și comunitate la Biblioteca Publică Zagarancea) [7].

O dimensiune distinctă a strategiei de vizibilitate a constituit-o profesionalizarea conținutului audiovizual. În acest sens, a fost perfectat un contract cu o echipă de profesioniști în domeniul media, care a asigurat realizarea de materiale video și reels de la unele evenimente, surprinzând momente relevante din cadrul atelierelor, șezătorilor, fiind ulterior distribuite pe rețelele de socializare. Aceste produse audiovizuale au contribuit semnificativ la creșterea vizibilității proiectelor, la transmiterea emoției și a mesajului cultural către un public mai larg și la arhivarea digitală a activităților pentru utilizări ulterioare de promovare și de raportare.

Per ansamblu, activitățile de vizibilitate și comunicare au susținut eficient obiectivele Programului Național „Acces la Cultură”, au facilitat diseminarea rezultatelor proiectelor. Integrarea coerentă a mediilor online, a presei locale și a produselor media profesionale a asigurat o prezență publică constantă a inițiativelor culturale implementate.

Concluzii

Implementarea Programului Național „Acces la Cultură” de către IP Biblioteca Națională a Republicii Moldova a demonstrat capacitatea instituției de a-și asuma un rol strategic de coordonare, de facilitare și de monitorizare a unor inițiative culturale complexe, desfășurate la nivel național. În pofda faptului că proiectele au fost inițial propuse sub forma unor idei de evenimente, fără structuri bugetare și obiective clar definite, procesul de consultanță, de ajustare și de planificare, realizat de echipa secției Managementul proiectelor, a asigurat alinierea acestora la cadrul normativ, la

cerințele financiare și la obiectivele programului. Această etapă a fost esențială pentru asigurarea eligibilității cheltuielilor, pentru demararea la timp a achizițiilor și pentru implementarea coerentă a activităților planificate.

Din punctul de vedere al conținutului cultural, proiectele implementate au acoperit un spectru larg de arii tematice, reflectând diversitatea și complexitatea nevoilor culturale ale comunităților. Accentul pus pe studierea și pe valorificarea istoriei locale, pe educația estetică, pe promovarea lecturii și pe cultura memoriei a contribuit la consolidarea identității culturale, la stimularea dialogului intergenerațional și la promovarea valorilor democratice. Bibliotecile publice, muzeele și organizațiile societății civile s-au afirmat ca veritabile centre comunitare, capabile să genereze participare activă, să valorifice patrimoniul material și imaterial și să creeze contexte relevante de învățare nonformală.

Rezultatele cantitative și calitative obținute confirmă impactul semnificativ al programului asupra comunităților

locale. Organizarea a 153 de activități în 23 de localități, cu peste 5 000 de beneficiari direcți, demonstrează atât amploarea intervenției, cât și capacitatea instituțiilor implicate de a mobiliza public divers. Totodată, datele privind participarea pe gen oferă o bază solidă pentru reflecții viitoare și pentru ajustarea strategiilor de comunicare și implicare, în vederea unei participări mai echilibrate și incluzive.

În concluzie, Programul Național „Acces la Cultură” a contribuit nu doar la extinderea accesului la activități culturale, ci și la consolidarea rolului bibliotecilor ca actori-cheie ai dezvoltării culturale și sociale. Experiența acumulată evidențiază necesitatea continuării acestui tip de intervenții, a clarificării timpurii a cerințelor de aplicare și a consolidării mecanismelor de suport metodologic pentru coordonatorii locali. Valorificarea bunelor practici identificate și capitalizarea rezultatelor obținute pot constitui premise solide pentru edițiile viitoare ale programului și pentru dezvoltarea durabilă a sectorului cultural la nivel local.

Referințe bibliografice:

1. *Comemorarea victimelor regimurilor totalitare*. Ghid explicativ al datelor comemorative referitoare la politicile și practicile memoriale post-totalitare. Disponibil: <https://represiuni.md/resurse-digitale/> [accesat 2026-01-05].
2. CUHNESI BIBLIOTECA. *Festivitatea de totalizare a proiectului „Fir cu fir, tezaur viu: păstrarea și promovarea artei iei tradiționale”*. Postare pe Facebook. 2025-12-06. Disponibil: <https://www.facebook.com/cuhnesi.biblioteca/posts/pfbid09A94ESSZgLDCRZJSx9uVvY5MbEy2cNPbK2BytCtZyMJEJ6fbhVxtVzW9JyhEYv7Tyl> [accesat 2026-01-05].
3. Hotărâre cu privire la aprobarea Programului Național „Acces la cultură”: nr. 212 din 16.04.2025. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2025, nr. 201-203, art. 236. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=150845&lang=ro [accesat 2026-01-05].
4. MINISTERUL CULTURII AL REPUBLICII MOLDOVA. *Acasă la Scoreni*. Tradiții și ospitalitate. Postare video. [2025]. Disponibil: <https://www.facebook.com/reel/753521984396462> [accesat 2026-01-05].
5. SUNTEM MOLDOVA. *Azi la Biblioteca Publică Raională din Strășeni am citit Carte Vie cu reprezentanți din Canada, India, Japonia și Egipt*. Postare pe Facebook. 2025-10-25. Disponibil: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid02XLxjnVDw4gpyMmuYjeGoABcd9D7DPJskWPuuWtKiPdf5umjoa1WeGAXhpQPWjzCml&id=61579612691147 [accesat 2026-01-05].
6. SUNTEM MOLDOVA. *Ultimul atelier de meșteșuguri din acest proiect a fost de neoprit*. Atelier de țesut cu Vera Botezat. Postare pe Facebook. 2025-12-05. Disponibil: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid0RJBpgjuzaF2Wt93hogqz72wxh3LUgWuDYq5XrJ9EPooGvu3kXLvm5cjkxU1QppDsl&id=61579612691147 [accesat 2026-01-05].
7. ZAIȚEV, Tatiana. Vara talentelor reîntoarce acasă. O poveste despre creativitate și comunitate la Biblioteca Publică Zagarancea. *Unghiul*. 2025, 21 august, p. 3.